

12. 9. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Péče řádného hospodáře a zákaz odstoupení z funkce člena orgánu obchodní korporace v době nevhodné

Jednou z fiduciárních povinností členů statutárních orgánů obchodních korporací je i po rekodifikaci právní úpravy povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. Předchozí právní úprava obsažená v zákoně č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObchZ“)[1] blíže nespécifikovala, co se rozumí péčí řádného hospodáře. Konkrétní obsah této povinnosti tak byl vytvářen poměrně bohatou rozhodovací praxí[2].



Zákon č. 89/2012, Sb., občanský zákoník (dále jen „**NOZ**“) nyní výslovně stanovuje, že péče řádného hospodáře v sobě zahrnuje výkon funkce *s nezbytnou loajalitou, s potřebnými znalostmi a pečlivostí*[3].

Zákon č. [90/2012](#) Sb., o obchodních korporacích (dále jen „**ZOK**“) pak posuzování standardu péče řádného hospodáře doplňuje objektivním kritériem *rozumně pečlivé osoby*[4] a zachovává princip obráceného důkazního břemene v případě soudního sporu týkajícího se možného porušení péče řádného hospodáře[5].

Změny naznačila v rámci rekodifikace mimo jiné také úprava odstoupení člena orgánu společnosti z funkce. Dle nové právní úpravy funkce v orgánu obchodní korporace končí uplynutím jednoho měsíce od doručení oznámení o odstoupení orgánu, který odstupujícího člena do funkce zvolil, nestanoví-li společenská smlouva či smlouva o výkonu funkce jinak.[6]

Ust. § 59 odst. 5 ZOK zakazuje odstoupit členovi orgánu z funkce korporace v době, která je pro korporaci nevhodná.

Zákaz odstoupení v době nevhodné

Zákaz odstoupení v době nevhodné představuje nikoli marginální omezení člena orgánu obchodní korporace, uvážíme-li, že členství v orgánu obchodní korporace je dobrovolné a nikdo nemůže být nucen v orgánu obchodní korporace setrvat. Účinnost odstoupení z funkce člena orgánu korporace již není vázána na jeho projednání orgánem obchodní korporace, podle ZOK odstupující člen své odstoupení orgánu, který jej zvolil, pouze oznámí a jeho funkce končí uplynutím jednoho měsíce od doručení tohoto oznámení; uvedené by mohlo vyvolat dojem, že odstoupení z funkce je nyní pro člena orgánu snazší a právě z toho důvodu zakotvuje současná právní úprava zákaz odstoupení v době

nevhodné, jako jistý korektiv bránící zneužití práva na odstoupení z funkce ke škodě korporace.

Zásadní aplikační problém citovaného ustanovení ZOK však spočívá ve skutečnosti, že ZOK nijak nespécifikuje ani nenaznačuje, co se rozumí *dobou nevhodnou*. Důvodová zpráva k citovanému ustanovení nenabízí podrobnější výklad, přičemž obdobně nejasnou úpravu nalezneme i v ustanoveních NOZ týkající se správy cizího majetku.[7]

Při výkladu ust. § 59 odst. 5 ZOK tedy bude nutné vyjít z obecných ustanovení o odpovědnosti člena orgánu obchodní korporace a zákaz odstoupení v době nevhodné bude zapotřebí chápat především jako součást požadavku péče řádného hospodáře, resp. projev požadavku loajality člena statutárního orgánu vůči obchodní korporaci. Ve vztahu ke konkrétním situacím, ve kterých se může jevit odstoupení jako nevhodné, zmiňuje dostupná odborná literatura například odstoupení v době, kdy korporace čelí silné veřejné kritice, které se aktivně brání a odstoupení člena statutárního orgánu z funkce bez vážného důvodu by bylo možno považovat za uznání důvodnosti takové kritiky[8]. Dále lze za nevhodnou považovat dobu, kdy společnost je ve finálním stádiu vyjednávání důležité smlouvy, jejíž uzavření bude odstoupením z funkce jednatele zmařeno, či dobu, kdy je důležité v zájmu společnosti jménem společnosti právně jednat a společnost nemá jiného jednatele či zástupce.[9]

Odborná literatura k ust. § 1440 NOZ, jež se týká odstoupení správce cizího majetku z funkce, uvádí jako příklad doby nevhodné dobu, kdy má být rozhodnuto o investicích v případě, že je správce jediným správcem nebo mezi více správci např. jediným odborníkem na investování, či dobu, kdy je třeba realizovat určité prostředky právní ochrany, jejichž uplatnění je časově limitováno.[10] Tyto závěry vztahující se k odpovědnosti správce jsou podle našeho názoru aplikovatelné obdobně i na členy orgánů obchodní korporace.

Podpůrně lze vycházet i z příslušných ustanovení NOZ o příkazní smlouvě[11]. Takto by bylo možné dovodit, že člen orgánu obchodní korporace by neměl odstupovat za situace, kdy byl pověřen konkrétním úkolem; mělo by však jít o úkol, který nesnese odkladu, resp. není objektivně možné, aby byl splněn jinou osobou.

S přihlédnutím ke smyslu a zamýšlenému účelu ustanovení § 59 odst. 5 ZOK lze mít za to, že dobou pro odstoupení nevhodnou je jednak **doba vyznačující se existencí zvýšeného rizika pro obchodní korporaci**, resp. existencí okolností, jež mají či mohou mít na korporaci v dané době (dočasně) negativní vliv a jednak **doba, kdy je v legitimním zájmu obchodní korporace, aby člen orgánu ve funkci setrval** (např. z důvodu nutnosti realizace úkonů, které nesnesou odkladu, viz výše). Obecně nelze doporučit, aby člen orgánu obchodní korporace odstoupil ze své funkce v době, ve které lze s přihlédnutím ke všem okolnostem rozumně předpokládat, že v důsledku takového jednání by korporaci vznikla škoda.

Následky odstoupení v době nevhodné

Následky porušení zákazu odstoupení z funkce v době nevhodné nejsou v ZOK výslovně zmíněny.

Máme za to, že pokud člen orgánu obchodní korporace odstoupí z funkce v době pro korporaci nevhodné, odpovídá za škodu, která v důsledku jeho odstoupení korporaci vznikne. Odpovědnost za škodu by bylo možno v takovém případě dovozovat i bez výslovného zákazu obsaženého v ust. § 59 odst. 5 ZOK, a to ze samotného porušení povinnosti péče řádného hospodáře, již je povinnost zdržet se odstoupení v době pro korporaci nevhodné součástí.

Nad rámec odpovědnosti za škodu by bylo možno uvažovat též o neplatnosti takového odstoupení pro rozpor se zákonem podle ust. § 580 NOZ, přičemž neplatnosti by se mohla dovolávat obchodní korporace, k jejíž ochraně ust. § 59 odst. 5 ZOK slouží.

Část odborné veřejnosti se kloní k názoru, že odstoupení člena orgánu obchodní korporace v době nevhodné je stíženo relativní neplatností: „*Takové právní jednání je nutné považovat za jednání, které je v rozporu se zákonem, přičemž § 586 odst. 1 obč. zák. je zřetelně zakotven na ochranu obchodní korporace. Odstoupení z funkce v nevhodné době je tudíž relativně neplatným právním jednáním, kterého se může obchodní korporace domáhat postupem podle § 586 odst. 1 obč. zák.*“ [12] [13]

Podle § 580 odst. 1 NOZ je neplatné takové jednání, které odporuje dobrým mravům a dále jednání které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje. Je tedy nezbytné, aby bylo teleologickým výkladem zhodnoceno, zda smysl a účel § 59 odst. 5 ZOK vyžaduje, aby dané právní jednání bylo považováno za relativně neplatné. Přitom je zapotřebí vzít v úvahu, že v pochybnostech má být spíše upřednostněn výklad směřující k platnosti právního jednání: „*Bude-li možno učinit závěr, že smysl a účel daného zákona může být naplněn, aniž by bylo nutné považovat právní jednání za neplatné, nelze závěr o neplatnosti takového právního jednání učinit*“ [14]

Povinnost zdržet se odstoupení v době nevhodné jistě směřuje k ochraně oprávněných zájmů obchodní korporace. Není však projevem účinné ochrany zájmů korporace stíhat takový úkon relativní neplatností. Tento výklad ust. § 59 odst. 5 ZOK totiž nemůže být v souladu s jeho smyslem a účelem, neboť by v praxi přinesl řadu praktických problémů a mohl by vést až k absurdním situacím, pokud by soud pravomocně určil odstoupení člena orgánu neplatným. [15] Důsledkem určení neplatnosti odstoupení by pak zřejmě bylo to, že funkce člena orgánu nikdy neskončila; otázkou pak zůstává, jakým způsobem by byla posuzována odpovědnost takového člena orgánu za obchodní rozhodnutí orgánu korporace, jež byla přijata po jeho odstoupení a na nichž se nijak nepodílel, bez ohledu na to, že není zřejmé, v jakém právním postavení by se ocitl člen orgánu obchodní korporace, který odstoupivšího člena nahradil. S ohledem na tyto a další problematické otázky důsledků uplatnění relativní neplatnosti odstoupení lze mít za to, že aplikace ust. § 580 odst. 1 NOZ není v tomto směru případnou.

Závěr

Doba nevhodná představuje typický právně neurčitý pojem, jehož relevantní výklad přinese až rozhodovací praxe soudů.

Otázka, zda člen orgánu odstoupil v době nevhodné, by měla být posuzována vždy individuálně ve vztahu ke konkrétním okolnostem daného případu, zejména, zda by za daných okolností *rozumně pečlivá osoba* vyhodnotila odstoupení z funkce jako korporaci škodlivé. Ust. § 59 odst. 5 by mělo být ve vztahu k zákazu odstoupení člena orgánu z funkce vykládáno spíše restriktivně, s vědomím potřeby respektovat svobodné rozhodnutí osoby jako člena orgánu korporace, zda má zájem setrvat ve své funkci člena orgánu obchodní korporace či nikoli.

Pokud by hrozilo, že by člen orgánu svým odstoupením z funkce způsobil korporaci škodu, lze doporučit, aby člen orgánu ve funkci setrval, dokud konkrétní okolnosti a s nimi tím spojená rizika vzniku škody na straně korporace nepominou.

Nevyhnutelným důsledkem odstoupení v nevhodné době je pak odpovědnost člena orgánu za vzniklou škodu. Odstoupení v době nevhodné nelze nicméně dle autorů tohoto článku považovat za relativně neplatné.

Mgr. Kateřina Smolková,
advokátka

Mgr. Eva Bažantová,
advokátní koncipientka

[CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s.r.o.](#)
advokátní kancelář

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 78 Praha 4 Pankrác

Tel.: +420 224 827 884
Fax: +420 224 827 879
e-mail: ak@akccs.cz



[1] Viz ust. § 194 odst. 5, resp. § 135 odst. 2 ObchZ.

[2] Viz tak zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. března 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005 nebo rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 1262/2006, ze dne 30. 7. 2008

[3] Viz § 159 NOZ. Na okraj uvádíme, že pracovní verze návrhu změn NOZ, zveřejněná na stránkách Ministerstva spravedlnosti, dostupné na [www](http://www.mvcr.cz), k dispozici >>> [zde](#) dne 20.8.2014 obsahuje návrh změny uvedeného ustanovení tak, že z textace § 159 NOZ bude uvedená specifikace pojmu péče řádného hospodáře vypuštěna. Jak uvádí návrh, obsah pojmu péče řádného hospodáře je velice komplikovaný, není proto možné a ani žádoucí tuto péči v zákonné rovině definovat. Návrh proto ustupuje od pokusu o legální definici s cílem ponechat vyjasnění obsahu pojmu péče řádného hospodáře judikaturnímu a doktrinárnímu výkladu.

[4] Viz ust. § 52 odst. 1 ZOK: „Při posouzení, zda člen orgánu jednal s péčí řádného hospodáře, se vždy přihlédne k péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, byla-li by v postavení člena obdobného orgánu obchodní korporace.“

[5] Viz ust. § 52 odst. 2 ZOK.

[6] Viz ust. § 59 odst. 5 ZOK.

[7] Ust. § 1440 odst. 2 stanoví, že „správce nesmí od správy odstoupit v nevhodnou dobu, ani jinak odstoupením porušit své povinnosti k řádné správě, jinak nahradí škodu podle části čtvrté tohoto zákona“

[8] Štenglová, Havel, Cileček, Kuhn, Šuk.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. Praha: C.H.Beck, 2013, str. 152.

[9] Josková Lucie, Šafránek Jan, Čouková Pěva, Pravda Pavel, Pravdová Markéta: Nová společnost s ručením omezeným: Právo-účetnictví-daně. Praha: Grada Publishing, 2014, str. 157.

[10] Jiří Švestka, Jan Dvořák a kol.: Občanský zákoník. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2014, str. 1180.

[11] Viz ust. § 2444 NOZ

[12] Jan Lasák, Jarmila Pokorná, Zdeněk Čáp, Tomáš Doležil a kolektiv: Zákon o obchodních korporacích – Komentář. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 8. 9. 2014].

[13] K závěru o neplatnosti odstoupení by mohlo mj. vést rovněž ust. § 1440 NOZ, které explicitně

stanovuje, že odstoupení správce v nevhodné době má za následek odpovědnost za škodu, což by mohlo vyvolávat dojem, že úmysl zákonodárce byl v případě následků odstoupení z funkce člena orgánu obchodní korporace a odstoupení z funkce správce cizího majetku odlišný. Srovnej Pelikán, M.: Rekodifikace a praxe 6/2014, str. 25: „Tato odlišnost by se pak zřejmě projevila tím, že odstoupení v nevhodnou dobu z funkce člena orgánu obchodní korporace bude působit neplatnost takového odstoupení, zatímco odstoupení z funkce správce cizího majetku „jen“ náhradu škody tím vzniklou. Takovýto výklad je nicméně neudržitelný, a je proto třeba ho odmítnout.“

[14] Lavický, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, str. 2081.

[15] Srovnej Pelikán, M: Rekodifikace a praxe 6/2014, str. 25: Odstoupí-li člen orgánu obchodní korporace ze své funkce, třebaže v době, která pro to není příhodná, nebude se ve většině případů již dále chovat jako člen orgánu obchodní korporace. Smyslem ani účelem zákona zcela jistě není udržet určitou osobu za každou cenu ve své funkci, ale výslovně vyjádřit, že člen orgánu, který se vzdá své funkce v takové době, kdy může vzniknout korporaci škoda či jiná újma, nechová se s péčí řádného hospodáře a je tedy povinen uhradit společnosti škodu (popř. i jinou újmu). Na právní jednání je vždy třeba hledět spíše jako na platné než jako na neplatné. Právní jednání spočívající v odstoupení člena orgánu obchodní korporace v nevhodnou dobu by tedy mělo být považováno za sice platné a účinné, ale za odporující povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře (k tomu i v rozporu s výslovným zněním zákona), a proto tedy zakládající povinnost k případné náhradě újmy vzniklé společnosti (popř. družstvu). Opačný výklad by stavěl korporace do nejistých právních situací, kdy by nebylo vždy jisté, zda člen orgánu skutečně platně odstoupil ze své funkce, či nikoli.“

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací – režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)